

Areaal habitattypen duinen

Datum 27 oktober 2019
Meinte Engelmoer

Dit document bevat het format voor de analysedocumenten basismonitoring. De analysedocumenten doorlopen vier fasen, zoals beschreven in de onderstaande tabel.

Het doel van basismonitoring:

- Vaststellen of we datgene monitoren wat we nodig hebben om te kunnen beoordelen of we met het gevoerde beheer de overeengekomen beleidsdoelen bereiken.
- Adviseren over de monitoring die gewenst is, maar nog ontbreekt.

Het analysedocument beschrijft waar de monitoring niet toereikend is voor het analyseren van de doelen.

Fasering	Inhoud per fase
Fase 1 - de wens & het conceptuele model	A. Bepalen van de informatiebehoeften vanuit beheer- & beleidsdoelen.
	B. Welke zijn meetbare omschrijvingen van die behoeften?
	C. Welke zijn geschikte indicatoren om vast te stellen in welke mate doelen zijn gerealiseerd?
Fase 2 - het wat	A. Wat wordt er al gemeten?
	B. Wat moet er nog worden gemeten?
Fase 3 - het hoe	A. Hoe meet je de parameters voor 2.B?
	B. Zijn die te integreren in bestaande c.q. zijn er aanvullende meetprogramma's nodig?
Fase 4 - het advies	A. Wie gaat er wat meten, waar en wanneer (ruimte en tijdschaal)?
	B. Wat zijn de kosten en wie zijn mogelijke financiers?.

Fase 1 De wens en het conceptuele model

De informatiebehoeften vanuit de beheer- en beleidsdoelen zijn vastgelegd in de N2000-beheerplannen voor de duinen van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. Ook zijn in die beheerplannen de doelen geformuleerd voor de delen van de N2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee voor zover die op het eiland boven de hoogwaterlijn liggen.

Voor de habitattypen in de duinen zijn onder Natura 2000 behouds- en/of verbeterdoelstellingen opgesteld voor zowel habitattypen als onderscheiden soorten bij die habitattypen. Die doelstellingen zijn gericht op oppervlakte en kwaliteit.

De N2000-doelstellingen van de vijf eilanden zijn bij elkaar gezet in twee overzichtstabellen:

1. Oppervlaktes habitattypes
2. Kwaliteit habitattypes
3. soorten

Oppervlaktes habitattypes		Texel			Vlieland			Terschelling			Ameland			Schiermonnikoog		
Code	Omschrijving	D	W	N	D	W	N	D	W	N	D	W	N	D	W	N
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	=	=	=	=	=	=	=	=	=		=	=		=	=
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	=	=	=		=	=	=	=	=		=	=		=	=
H1320	Slijkgrasvelden		=			=			=			=			=	
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	=	=	=	=	=	=	=	=	=		=	=		=	=
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	=	=			=			=			=				
H2110	Embryonale duinen	=	=	=		=	=	=	=	=		=	=		=	=
H2120	Witte duinen	=	=		=	=		=	=		=	=		=	=	
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	>	=		=	=		=	=		=	=		=	=	
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	>	=		>	=		>	=		>	=		>	=	
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	>			=			>			>			>		
H2140A	*Duinheiden met kraaihei (vochtig)	= (<)			=			=			=					
H2140B	*Duinheiden met kraaihei (droog)	=			=			=			=					
H2150	*Duinheiden met struikhei	=			=			=			=					
H2160	Duindoornstruwelen	= (<)	=		=	=		=	=		=	=		=	=	
H2170	Kruipwilgstruwelen	=			=			= (<)	= (<)		= (<)			= (<)		
H2180A	Duinbossen (droog)	=			>			>			=			>		
H2180B	Duinbossen (vochtig)	=			>			>			=			>		
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	=						=			=			>		
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	>			=			>			=			=		
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>	=	=	>	=	=	>	=	=	>	=	=	>	=	=
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	>			>			>			=			=		
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	>			=			=			=			=		
H6230	Heischrale graslanden	=	=	=				>			>					
H6410	Blauwgraslanden	=	=	=										>		
H7210	Galigaanmoerassen	=														

Noot: 'D'= duinen; 'W'= Waddenzee; 'N'= Noordzee

Kwaliteit habitatypes		Texel			Vlieland			Terschelling			Ameland			Schiermonnikoog		
Code	Omschrijving	D	W	N	D	W	N	D	W	N	D	W	N	D	W	N
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H1320	Slijkgrasvelden	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	=	>	=	=	>	=	=	>	=	>	=	=	>	=	=
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2110	Embryonale duinen	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2120	Witte duinen	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2130	Grijze duinen	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	>	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	>	>	=	>	>	=	>	>	=	>	>	=	>	>	=
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	>	=	=	=	=	=	>	=	=	>	=	=	>	=	=
H2140A	*Duinheiden met kraaihei (vochtig)	=	=	=	=	=	=	>	=	=	>	=	=	=	=	=
H2140B	*Duinheiden met kraaihei (droog)	=	=	=	=	=	=	>	=	=	=	=	=	=	=	=
H2150	*Duinheiden met struikhei	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2160	Duindoornstruwelen	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2170	Kruipwilgstruwelen	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H2180A	Duinbossen (droog)	>	=	=	>	=	=	>	=	=	=	=	=	>	=	=
H2180B	Duinbossen (vochtig)	>	=	=	>	=	=	>	=	=	=	=	=	>	=	=
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	>	=	=	>	=	=	=	=	=	=	=	=	>	=	=
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	>	=	=	=	=	=	>	=	=	=	=	=	=	=	=
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>	=	=	=	=	=	=	=	=	>	=	=	>	=	=
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	>	=	=	>	=	=	>	=	=	>	=	=	=	=	=
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	>	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H6230	Heischrale graslanden	=	=	=	=	=	=	>	=	=	>	=	=	=	=	=
H6410	Blauwgraslanden	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
H7210	Galigaanmoerassen	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=

Noot: 'D'= duinen; 'W'= Waddenzee; 'N'= Noordzee

De EU-Habitatrichtlijn doelstellingen ten aanzien van de te bereiken oppervlaktes en kwaliteit zijn in de beheerplannen beschreven in termen van 'gelijk blijven' (= in bovenstaande tabel), 'toenemen' (>) of 'afnemen' (<).

Fase 2 – Wat wordt of moet er worden gemeten?

De te bereiken oppervlaktes worden vastgesteld op basis van vegetatiekarteringen die eens per 6 jaren (RWS-karteringen kwelders) of eens per 12 jaren (SNL-karteringen natuurbeheerders) worden uitgevoerd. Ten tijde van het opstellen van de beheerplannen N2000 zijn de oppervlaktes van de verschillende habitattypen per eiland bepaald. Die oppervlaktes zijn als volgt:

Code	Omschrijving	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	96	107	216	32	374
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	6	6	5	4	92
H1320	Slijkgrasvelden	8	1	26	1	33
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	278	123	994	441	929
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	9	3	-	-	-
H2110	Embryonale duinen	-	26	139	31	88
H2120	Witte duinen	146	3.001	991	407	85
H2130	Grijze duinen					109
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	210	25	106	90	35
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	596	305	659	611	88
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	15	4	1	2	18
H2140A	*Duinheiden met kraaiheide (vochtig)	-	5	62	13	
H2140B	*Duinheiden met kraaiheide (droog)	244	174	509	11	
H2150	*Duinheiden met struikhei	25	6	46	9	
H2160	Duindoornstruwelen	131	34	25	78	149
H2170	Kruipwilgstruwelen	16	1	161	141	56
H2180A	Duinbossen (droog)	188	46	192	17	64
H2180B	Duinbossen (vochtig)	29	9	184	23	130
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	28		-	1	1
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	10	10	19	3	18
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	68	16	36	23	38
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	3	36	48	1	11
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	60	31	32	79	39
H6230	Heischrale graslanden			9	2	
H6410	Blauwgraslanden					1
H7210	Galigaanmoerassen	2	-			
Totaal		2.168	3.969	4.460	2.020	2.358

Vervolgens zijn voor de duinen in de eerste beheerplanperiode verschillende vegetatiekarteringen uitgevoerd vanuit de monitoring voor het Stelsel Natuur en Landschap (SNL). Binnen de eisen van die monitoringsystematiek moeten vegetatiekarteringen eens per 12 jaar worden uitgevoerd. Voor N2000 en PAS is dat tijdsinterval liefst eens per 6 jaar. Daartoe ontbreken de financiën op dit moment. De meest recente karteringen zijn als volgt: Texel - 2018, Vlieland - 2013, Terschelling-West - 2012, Terschelling-Oost - **uitzoeken (2015?)**, Ameland-West - 2010, Schiermonnikoog - 2015. Karteringen op Ameland-Oost zijn gefragmenteerd doordat de verschillende eigenaren/opdrachtgevers nog niet tot een gezamenlijke opdracht hebben kunnen komen.

De kwaliteit van de habitattypes wordt gevolgd met permanente kwadraten onder het Landelijk Meetnet Flora (LMF).

B Beschrijf de monitoring die nog ontbreekt door middel van het benoemen van meetbare aspecten die nog niet gevolgd kunnen worden met de huidige monitoring.

Oppervlakte habitattypen

Op dit moment worden alle Europese habitattypen in Nederland afgeleid van vegetatietypen. Die vegetatietypen komen tot stand met behulp van veldkarteringen. In het Waddengebied worden de opdrachten daartoe vooral uitgezet door Rijkswaterstaat of de natuurbeheerders. De natuurbeheerders zijn daartoe in staat gesteld door de lumpsumbetalingen van de provincies. Deze situatie geeft aanleiding tot enkele opmerkingen:

1. Om de oppervlaktes van alle habitattypen op de Waddeneilanden synchroon te laten lopen met de N2000-beheerplannen zouden de SNL-vegetatiekarteringen eens per 6 jaar moeten

gaan worden uitgevoerd in plaats van de huidige frequentie van eens per 12 jaar. Hiervoor zijn de financiën op dit moment ontoereikend.

2. De opdrachtverlening van de SNL-vegetatiekarteringen door terreinbeheerders omvat uitsluitend die SNL-beheertypen, die verplicht zijn vanuit de Werkwijze. Het omvat niet alle N2000-gebied, waardoor regelmatig gaten vallen (duinbossen e.d.). Dit wordt veroorzaakt door gebrek aan financiële middelen. Er moet vervolgens additionele opdrachtverlening door de provincies plaats vinden. Daardoor worden Europese habitattypen in het Waddengebied niet vlakdekkend gekarteerd. Dit is ongewenst en niet kosten-efficiënt.
3. Uit het oogpunt van kosten-efficiëntie en terugdringing van de organisatielast is het gewenst de vegetatiekarteringen van Rijkswaterstaat en de terreinbeheerders in gezamenlijkheid te organiseren (gezamenlijke opdrachtverlening). De juristen van Rijkswaterstaat zien hiertoe geen mogelijkheid omdat Rijkswaterstaat de uitvoering van de karteringen in een raamovereenkomst heeft weggezet. Verschillende pogingen tot afstemming of samenwerking zijn tot nu toe op niets uitgelopen.
4. De vegetatiekarteringen in de duinen kennen veel gemengde begroeiingen (ongeveer 50% van de gekarteerde/ onderscheiden polygonen), waardoor het niet mogelijk is dit om te zetten naar een passend habitatype.

Om inhoudelijk tot oplossingen te komen is een samenwerkingsproject 'Remote sensing – duinen en kwelders' gaande, dankzij de DigiBeter-aanpak van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Met dat project wordt gepoogd inzicht te krijgen in de systematische verschillen van toekenning van de Europese habitattypen tussen enerzijds de SNL-karteringen en anderzijds de RWS-karteringen. Daarbij wordt ook gepoogd het grote percentage vegetatiecomplexen in vooral de duinen beter onderscheiden te krijgen in Europese habitattypen. Het zal over een half jaar duidelijk zijn in welke mate remote sensing soelaas gaat bieden.

Aan de procesmatige kant is vooral aandacht nodig voor verbetering van de samenwerking, waarbij gestart zal moeten worden met te formuleren hoe samenwerking in de opdrachtverlening tussen Rijkswaterstaat, de provincies en de terreinbeheerders wel mogelijk is bij het uitzetten van de noodzakelijke karteringsopdrachten. Dit is vooral een taak voor juristen bij de betrokken instellingen, want de ecologen hebben al verschillende malen de wens tot samenwerking uitgesproken: er zijn juridische blokkades. Ook moet financieel ruimte gevonden worden voor het realiseren van gestandaardiseerde habitatypekarteringen op vooral de Waddeneilanden. Dit moet vanwege de beheerplanperiode van een N200-gebied iedere 6 jaar.

Kwaliteit habitattypen

In de beheerplannen zijn doelen gesteld ten aanzien van de kwaliteit van de habitattypen. Die kwaliteiten moeten gelijk blijven dan wel verhoogd worden. De kwaliteitsbepaling gaat worden gebaseerd op expert judgement. Het gaat enigszins worden onderbouwd met het volgen van permanente kwadranten: vakjes van enkele vierkante meters waarbinnen de soortensamenstelling en bedekking van soorten wordt vastgelegd. Maar er zijn in de beheerplannen geen criteria vastgelegd om te bepalen wanneer de kwaliteit van een habitatype achteruit gaat, gelijk blijft dan wel vooruit gaat. Op deze wijze wordt wel een erg zware wissel getrokken op de een gestandaardiseerde beoordeling door experts.

Ook al zijn er doelen geformuleerd voor de kwaliteit van de habitattypen in de beheerplannen voor de duinen, eerst zal toch een beoordelingskader van die kwaliteit vastgesteld moeten worden voordat kwaliteit een rol van betekenis kan krijgen bij het beoordelen. Zolang er geen beoordelingskader kwaliteit is vastgesteld door de betrokken instellingen, zal het doelbereik uitsluitend gebaseerd blijven op veranderingen in oppervlakte. Dat kan beter.

Fase 3 het hoe

A Beschrijf hoe je de parameters van 2b meet (in de vorm van factsheets).

B Beschrijf of de parameters van 3a zijn te integreren in bestaande meetprogramma's c.q. zijn er aanvullende meetprogramma's nodig?

Fase 4 het advies

Wie?

Wat?

Wanneer?

Kosten

Bijlage. Overige doelen N2000-gebieden per eiland:

1. Omvang leefgebied N2000-soorten
2. Kwaliteit leefgebied N2000-soorten
3. Draagkracht gebieden voor N2000-soorten

Omvang leefgebieden		Duinen					Waddenzee	Noordzeekustzone
Code	Soort	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog		
habitatsoorten								
H1340	Noordse woelmuis	=						
H1364	Grijze zeehond						=	=
H1365	Gewone zeehond						=	=
H1831	Drijvende waterweegbree			=				
H1903	Groenknolorchis	=	=	=	>	=		
Broedvogels								
A004	Dodaars			=				
A017	Aalscholver	=	=					
A021	Roerdomp				=	=		
A034	Lepelaar	=	=				=	
A063	Eider	=	=		=	=	=	
A081	Bruine kiekendief	=	=	=	=	=	=	
A082	Blauwe kiekendief	=	>	>	=	=	=	
A119	Porseleinhoen		=					
A132	Kluut	=					=	
A137	Bontbekplevier	>		>			=	=
A138	Strandplevier			>			>	>
A183	Kleine mantelmeeuw	=	=				=	
A191	Grote stern						=	
A193	Visdief						=	
A194	Noordse stern						=	
A195	Dwergstern	>		>			>	>
A222	Velduil	>		>	>	>	=	
A275	Paapje			=	>	>		
A276	Roodborsttapuit	=						
A277	Tapuit	>	>	>	>	>		
A295	Rietzanger			=				
A338	Grauwe klauwier							
Niet-broedvogels								
A005	Fuut						=	
A017	Aalscholver		=				=	=
A034	Lepelaar		=				=	
A037	Kleine zwaan						=	
A043	Grauwe gans						=	
A045	Brandgans						=	
A046	Rotgans						=	
A048	Bergeend						=	=
A050	Smient						=	
A063	Eider						=	=
A130	Scholekster						=	=
A132	Kluut		=				=	=
A137	Bontbekplevier						=	=
A140	Goudplevier						=	
A141	Zilverplevier						=	=
A142	Kievit						=	

Omvang leefgebieden		Duinen					Waddenzee	Noordzeekustzone
Code	Soort	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog		
A143	Kanoet						=	=
A144	Drieteenstrandloper						=	=
A147	Krombekstrandloper						=	
A149	Bonte strandloper						=	=
A156	Grutto						=	
A157	Rosse grutto						=	=
A160	Wulp						=	=
A161	Zwarte ruiter						=	
A162	Tureluur		=				=	
A164	Groenpootruiter						=	
A169	Steenloper						=	=
A177	Dwergmeeuw							=
A197	Zwarte stern						=	

Kwaliteit leefgebieden		Duinen					Waddenzee	Noordzeekustzone
Code	Soort	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog		
Habitatsoorten								
H1340	Noordse woelmuis	>						
H1364	Grijze zeehond						=	=
H1365	Gewone zeehond						=	=
H1831	Drijvende waterweegbree			=				
H1903	Groenknolorchis	=	=	=	>	=		
Broedvogels								
A004	Dodaars			=				
A017	Aalscholver	=	=					
A021	Roerdomp				=	=		
A034	Lepelaar	=	=		=		=	
A063	Eider	=	=		>	=	>	
A081	Bruine kiekendief	=	=	=	=	=	=	
A082	Blauwe kiekendief	=	>	>	>	=	=	
A119	Porseleinhoen		=		=			
A132	Kluut	=					>	
A137	Bontbekplevier	>		>			=	=
A138	Strandplevier			>			>	>
A183	Kleine mantelmeeuw	=	=				=	
A191	Grote stern						=	
A193	Visdief						=	
A194	Noordse stern						=	
A195	Dwergstern	>		>			>	>
A222	Velduil	>		>	>	>	=	
A275	Paapje			=		>		
A276	Roodborsttapuit	=						
A277	Tapuit	>	>	>	>	>		
A295	Rietzanger			=	=			
A338	Grauwe klauwier				>			
Niet-broedvogels								
A017	Aalscholver		=				=	=
A005	Fuut						=	
A034	Lepelaar		=				=	
A037	Kleine zwaan						=	
A043	Grauwe gans						=	
A045	Brandgans						=	
A046	Rotgans						=	
A048	Bergeend						=	=
A050	Smient						=	
A051	Krakeend						=	
A052	Wintertaling						=	
A053	Wilde eend						=	
A054	Pijlstaart		=				=	
A056	Slobeend		=				=	
A062	Toppereend						>	=
A063	Eider						>	=
A103	Slechtvalk						=	
A130	Scholekster						>	=
A132	Kluut		=				=	=
A137	Bontbekplevier						=	=
A140	Goudplevier						=	

Kwaliteit leefgebieden		Duinen					Waddenzee	Noordzeekustzone
Code	Soort	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog		
A141	Zilverplevier						=	=
A142	Kievit						=	=
A143	Kanoet						>	=
A144	Drieteenstrandloper						=	=
A147	Krombekstrandloper						=	
A149	Bonte strandloper						=	=
A156	Grutto						=	
A157	Rosse grutto						=	=
A160	Wulp						=	=
A161	Zwarte ruiter						=	
A162	Tureluur		=				=	
A164	Groenpootruiter						=	
A169	Steenloper						>	=

Doel populatie/ draagkracht aantallen		Duinen					Waddenzee	Noordzeekustzone
		Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog		
Code	Soort							
A149	Bonte strandloper						20600	7400
A156	Grutto						1100	
A157	Rosse grutto						54400	1800
A160	Wulp						96200	640
A161	Zwarte ruiter						1200	
A162	Tureluur	2100					16500	
A164	Groenpootruiter						1900	
A169	Steenloper						2300-3000 (↑)	160

De doelen van de habitatsoorten worden gemonitord met behulp van broedvogelinventarisaties (TMAP of door terreinbeheerder) en niet-broedvogeltellingen (SOVON) of soortspecifieke inventarisaties (zeehonden – IMARES).